

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
Danmark

Dato: 23. marts 2020
Kontor: Proces og - Insolvens-
retskontoret
Sagsbeh: Jun Zhang
Sagsnr.: 2018-0040-0019
Dok.: 1113862

Opfølgning på beslutningsforslag B 56 om, at bobestyrere skal fremlægge timesagsregnskaber

1. Baggrund

Folketingets Retsudvalg stillede i 2017, 2018 og 2019 en række skriftlige spørgsmål til den daværende justitsminister om bobestyrersalærer. På den baggrund igangsatte Domstolsstyrelsen med virkning fra den fra 1. juli 2017 en registrering af statistiske oplysninger vedrørende bobestyrersalærer.

Skifteretterne har derfor i forbindelse med afslutningen af et bobestyrerbo skullet registrere bl.a., om der har været klaget over bobestyrerens salær, og om skifteretten har nedsat salæret.

En række medlemmer af Dansk Folkeparti fremsatte den 22. december 2017 beslutningsforslag B 56 om, at bobestyrere skal fremlægge timesagsregnskaber, dvs. en detaljeret udskrift af registrering af tidsforbruget i den enkelte sag.

Af Retsudvalgets beretning af 31. maj 2018 over beslutningsforslaget fremgår, at et flertal i udvalget (samtlige medlemmer med undtagelse af IA) opfordrede den daværende justitsminister til snarest muligt at klarlægge, om oplysningerne i to tidligere gennemførte undersøgelser om udviklingen i bobestyrersalærer, der fremgik af et bilag til beslutningsforslaget, fortsat er retvisende. I det omfang det måtte være tilfældet, blev den daværende justitsminister opfordret til at oplyse, hvilke tiltag der kan iværksættes på området.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Af Retsudvalgets beretning over beslutningsforslaget fremgår det endvidere, at den daværende justitsminister blev opfordret til at gennemgå, om det aktuelle klagesystem virker på en hensigtsmæssig og effektiv måde.

Justitsministeriet har nu modtaget Domstolsstyrelsens registreringer af statistiske oplysninger vedrørende bobestyrersalærer og en opfølgning på de to tidligere nævnte undersøgelser om bobestyrersalærer (vedlagt). Ministeriet har gennemgået materialet, ligesom ministeriet har drøftet undersøgelsens resultater med bl.a. Domstolsstyrelsen med henblik på at afklare, om der er behov for at iværksætte tiltag på området, herunder indføre et krav for bobestyrere om fremlæggelse af timesagsregnskaber.

2. Behandling af dødsboer

Som reglerne er i dag, kan et bo som udgangspunkt skiftes privat, hvis arvingerne er enige herom. Hvis arvingerne derimod f.eks. er uenige om, hvem der er arvinger, hvordan de skal dele arven, hvem der skal arve afdøde ting, om nogen af arvingerne skyldte afdøde penge eller hvordan boet skal behandles, skal boet dog skiftes af en bobestyrer, som skifteretten udpeger.

I de tilfælde, hvor et bo skal behandles af en bobestyrer, udpeger skifteretten som udgangspunkt den person, som afdøde har peget på som bobestyrer i sit testamente. I de tilfælde, hvor afdøde ikke har udtrykt ønske om en bestemt bobestyrer i sit testamente, har den længstlevende ægtefælle og arvingerne mulighed for at ønske, hvem skifteretten skal udpege som bobestyrer. Det bemærkes i den forbindelse, at det ikke er et krav, at den ønskede bobestyrer har forretningssted i den retskreds, hvor den relevante skifteret er beliggende.

Det er som udgangspunkt bobestyreren, der fastsætter sit salær over for arvingerne. Bobestyreren skal på første møde skriftligt over for arvingerne give et overslag på, hvad et skifte af boet forventes at koste. Hvis dette ikke er muligt, skal bobestyreren angive, hvordan salæret beregnes. Såfremt der sker væsentlige ændringer i forhold til det anslåede salær eller i øvrigt, har bobestyreren en pligt til at orientere arvingerne herom.

Skifteretten kan på baggrund af en klage eller af egen drift nedsætte salæret, hvis bobestyrerens arbejde ikke står mål med salærets størrelse. Skifterettens vurdering heraf bygger på et samlet skøn over sagens omstændigheder, herunder boets beskaffenhed, aktivernes karakter og størrelse, antallet af arvinger, ansvaret forbundet med skiftet af boet, resultatet opnået for arvin-

gerne samt det tidsforbrug, som bobestyreren og dennes personale med rimelighed har kunnet bruge på sagen.

Hvis skifteretten af egen drift eller på baggrund af en klage bliver opmærksom på, at bobestyrerens salær skiller sig ud fra det forventelige, og bobestyreren ikke kan redegøre for sit salær – f.eks. via fremlæggelse af et timesagsregnskab – kan skifteretten nedsætte salæret til en passende størrelse. Afgørelser om salærfastsættelser truffet af skifteretten kan indbringes for landsretten.

3. Undersøgelser af bobestyrersalærer fra henholdsvis 2005 og 2006

Af Retsudvalgets beretning af 31. maj 2018 over beslutningsforslaget fremgår det som nævnt, at et flertal i udvalget opfordrede den daværende justitsminister til snarest muligt at klarlægge, om oplysningerne i to tidligere gennemførte undersøgelser om udviklingen i bobestyrersalærer, der fremgik af et bilag til beslutningsforslaget, fortsat er retvisende.

Undersøgelsen fra 2005 er gennemført af retsassessor Flemming Sorth i den daværende Frederiksberg retskreds, mens undersøgelsen fra 2006 er gennemført af dommerfuldmægtig Martin Nyvang i den daværende Københavns retskreds. Det bemærkes i den forbindelse, at retskredsreformen fra 2007 ændrede de to retskredses geografiske område. Undersøgelserne beskæftiger sig som nævnt med, hvordan udviklingen har været i bobestyrersalærer siden Konkurrenceankenævnet ophævede de vejledende takster for dødsbobehandling i 1996.

I undersøgelsen gennemført af retsassessor Flemming Sorth i 2005 oplyses det, at den generelle opfattelse om vejledende takster for dødsbobehandling, som Konkurrenceankenævnet ophævede i 1996, var, at de takstmæssige salærer gav for lidt i små boer, og at taksterne gav for meget i de meget store boer. Det oplyses endvidere, at for de mellemstore boer svarede de takstmæssige salærer nogenlunde til det arbejde, som blev udført. Herefter oplyses det, at bobestyrersalærerne er steget ganske betydeligt for boer med aktivmasser indtil 6 mio. kr. i forhold til, hvilket salær der ville skulle have været udmålt efter de ophævede vejledende takster.

Det oplyses endvidere, at desto mindre boerne er, desto større er stigningen i salærniveauet i forhold til, hvilket salær der ville skulle have været udmålt efter de ophævede vejledende takster. Herefter konkluderes følgende:

”Om de faktisk udmålte salærer er udtryk for en passende betaling for dødsbobehandling, vil jeg nødtigt udtale mig om. Jeg kan dog nævne, at der ikke er klaget over nogle af de udmålte salærer, hvilket af nogle rimeligvis nok kunne tages som udtryk for, at de ikke er udmålt for ”flot”. På den anden side skal man måske have lidt medlidenhed med de advokater, der behandlede boer under de gamle regler, hvor salærerne synes noget ”fedtet udmålt”.

I undersøgelsen gennemført af dommerfuldmægtig Martin Nyvang i 2006 oplyses det, at bobestyrersalærerne er noget højere for boer med en aktivmasse på under 1 mio. kr. i forhold til, hvilket salær der ville skulle have været udmålt efter de ophævede vejledende takster. Det oplyses endvidere, at for boer med en aktivmasse på over 1 mio. kr. svarede salærerne nogenlunde til de takstmæssige salærer. Herefter konkluderes følgende:

”Samlet mener jeg, at det kan konkluderes, at salærerne efter ophævelsen af de vejledende takster generelt ikke er steget mere end den almindelige udvikling. I de små boer er taksterne nok steget lidt, mens de er uændrede eller faldet i de store boer.”

4. Domstolsstyrelsens undersøgelse

Justitsministeriet anmodede i 2017 som nævnt Domstolsstyrelsen om at sørge for, at skifteretterne foretager en registrering af statistiske oplysninger om bobestyrersalærer, herunder om der har været klaget over salærets størrelse, og om skifteretten har nedsat salæret i de pågældende sager.

Domstolsstyrelsen har på denne baggrund indhentet data om bobestyrersalærer i samtlige retskredse i perioden fra den 1. juli 2017 til den 19. marts 2019 (i alt 8.744 bobestyrerboer). Domstolsstyrelsen har endvidere gennemført en undersøgelse af udviklingen i størrelsen af bobestyrersalærer i Københavns og Frederiksbergs retskredse, hvis geografiske områder dog som tidligere nævnt blev ændret i forbindelse med retskredsreformen fra 2007.

Domstolsstyrelsens undersøgelse (vedlagt) viser overordnet følgende:

- Salærniveauet for behandlingen af bobestyrerboer i Københavns og Frederiksbergs retskredse er generelt set steget siden 2004/2005, hvor Flemming Sorth og Martin Nyvang indsamlede data stammer fra. Dette gælder også, hvis der tages højde for udviklingen i forbrugerprisindekset.
- I Københavns retskreds er salærniveauet for behandlingen af små boer (0 – 1,5 mio. kr.) relativt set steget mere end salærniveauet for

behandlingen af store boer (1,5 - 3 mio. kr.). For de små boer er der tale om prisstigninger på mellem 23 og 54 pct., mens der for de store boer er tale om en prisstigning på 7 pct.

- I Frederiksbergs retskreds er prisstigningen for behandling af de små boer (0 – 1,5 mio. kr.) mellem 24 og 40 pct., mens der for behandlingen af de store boer (1,5 – 3 mio. kr.) er sket et prisfald på 6 pct.
- Salærniveauet for behandlingen af de største boer (mere end 3 mio. kr.) er faldet i både Københavns og Frederiksbergs retskredse med henholdsvis 4 og 31 pct.

Af Retsudvalgets beretning over beslutningsforslaget fremgår det som nævnt, at den daværende justitsminister blev opfordret til at gennemgå, om det aktuelle klagesystem virker på en hensigtsmæssig og effektiv måde.

Domstolsstyrelsens undersøgelse viser i den forbindelse, at ud af de i alt 8.744 bobestyrerboer som undersøgelsen omfatter, blev der klaget over størrelsen af bobestyrerens salær i 58 tilfælde svarende til mindre end 1 pct. af de sager, hvor et bo blev behandlet af en bobestyrer. Undersøgelsen viser endvidere, at ud af disse 58 klager nedsatte skifteretten salæret i 26 tilfælde, mens skifteretten i de resterende 32 tilfælde ikke nedsatte salæret. Undersøgelsen viser herudover, at skifteretten i 56 tilfælde nedsatte bobestyrerens salær af egen drift svarende til mindre end 1 pct. af de sager, hvor et bo blev behandlet af en bobestyrer. I 9 tilfælde blev salæret nedsat uden, at årsagen hertil er oplyst.

Domstolsstyrelsens undersøgelse viser endelig, at i de i alt 91 sager, hvor skifteretten nedsatte salæret, blev salæret nedsat med i gennemsnit 27 pct. svarende til 37.848 kr. Det bemærkes i den forbindelse, at denne del af undersøgelsen alene er baseret på 73 sager, idet Domstolsstyrelsen i de sidste 18 sager mangler oplysning om bobestyrerens oprindelige udkast til salær.

5. Sammenfatning

For så vidt angår klagesystemet er det på baggrund af Domstolsstyrelsens undersøgelse Justitsministeriets indtryk, at reglerne, der regulerer klagesystemet, generelt set er velfungerende. Det skyldes, at mere end 99 pct. af bobestyrerboerne bliver afsluttet uden en klage over bobestyrerens salær, og at retten i under halvdelen af de sager, hvor der klages over bobestyrerens salær, nedsætter salæret. På baggrund af Domstolsstyrelsens undersøgelse er det endvidere ministeriets indtryk, at skifteretterne er opmærksomme på

muligheden for at nedsætte bobestyrerens salær af egen drift, idet skifteretterne i praksis benytter sig af denne mulighed.

For så vidt angår udviklingen i størrelsen af bobestyrersalærer viser Domstolsstyrelsens undersøgelse, at det gennemsnitlige salærniveau i Københavns og Frederiksbergs retskreds siden henholdsvis 2004 og 2005 er steget mere end forbrugerprisindekset. Det bemærkes i den forbindelse, at retskredsreformen fra 2007 som nævnt ændrede Frederiksbergs og Københavns retskredses geografiske område, og at de to undersøgelser derfor ikke er fuldt ud sammenlignelige med Domstolsstyrelsens undersøgelse.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan der ikke på baggrund af en sammenligning af undersøgelserne fra henholdsvis 2005 og 2006 med Domstolsstyrelsens undersøgelse siges noget om, hvorvidt udviklingen i salærniveauet eller det nuværende salærniveau er højere, end hvad der med rette har kunnet forventes, eller hvad der må betragtes som rimeligt. Det skyldes blandt andet, at undersøgelserne fra henholdsvis 2005 og 2006 ikke er entydige i deres konklusioner i forhold til, hvordan udviklingen i salærniveauet i perioden fra 1996 til henholdsvis 2004 og 2005 skal fortolkes.

Domstolsstyrelsens undersøgelse viser, at der er en vis geografisk variation i bobestyrernes salærniveau på tværs af landets 24 retskredse, ligesom undersøgelsen som nævnt viser, at salærniveauet i Københavns og Frederiksbergs retskreds siden henholdsvis 2004 og 2005 er steget mere end forbrugerprisindekset. Hertil kommer, at landets borgere ofte vil være i en vanskelig og udsat situation, når de deltager i det møde, der indleder bobestyrerens behandling af dødsboet. Ofte vil de således være i sorg over tabet af en nærtstående, ligesom familiære uenigheder kan være årsagen til, at boet skal behandles af en bobestyrer. Justitsministeriet finder derfor, at der er behov for at iværksætte initiativer på området.

6. Justitsministeriets overvejelser og forslag til initiativer

Det er vigtigt, at den enkelte borger får en god og ordentlig behandling af retssystemet, herunder af de advokater, som skifteretten udpeger som bobestyrere.

En god og ordentlig behandling indebærer, at der er et rimeligt forhold mellem på den ene side størrelsen af en bobestyrers salær og på den anden side værdien af det arbejde, som bobestyreren har leveret i forbindelse med skiftet af boet. En god og ordentlig behandling indebærer endvidere, at arvingerne orienteres om den proces, som skiftet af boet indebærer, og at arvin-

gerne gøres bekendt med deres rettigheder i den forbindelse, herunder om muligheden for at klage over bobestyrerens salær.

Justitsministeriet finder derfor, at der kan være et behov for at forbedre arvingernes kendskab til skifteprocessen, bobestyrerens rolle, grundlaget for beregningen af bobestyrerens salær og arvingernes rettigheder, herunder muligheden for at klage over bobestyrerens salær.

Det er endvidere Justitsministeriets vurdering, at arvingerne – efter modtagelsen af det oprindelige salæroverslag fra bobestyreren – skal have mulighed for at udbede sig kvartalsvise timesagsregnskaber fra bobestyreren, hvis de har et ønske om det. Ministeriet finder på den baggrund, at der ikke er et behov for at iværksætte tiltag med det formål at indføre et krav om, at samtlige bobestyrere skal udarbejde og fremlægge timesagsregnskaber i alle sager.

Justitsministeriet har i samarbejde med Domstolsstyrelsen, Advokatsamfundet og Danske Advokater udarbejdet et udkast til en tjekliste, som indeholder de nævnte punkter, som bobestyreren kan gennemgå med arvingerne på det indledende bomøde, og som samtidig gøres tilgængelig på skifteretternes hjemmeside.

Tjeklisten skal understøtte gennemsigtigheden og trygheden i borgernes møde med landets bobestyrere og være et udtryk for ”den bedste praksis” med hensyn til en række centrale elementer af bobehandlingen. Tjeklisten vil på denne måde kunne bidrage til at forbedre arvingernes oplevelser i mødet med bobestyreren, herunder gennem en tidlig forventningsafstemning mellem arvingerne og bobestyreren om bl.a. salærets forventede størrelse og grundlaget for beregningen heraf.

Justitsministeriet har aftalt med Danske Advokater og Advokatsamfundet, at de to organisationer vil distribuere tjeklisten med henblik på at opnå det størst mulige kendskab til listen blandt de af landets advokater, der virker som bobestyrere. Endvidere har Danske Advokater meddelt, at de vil sætte sig i spidsen for en frivillig mærkningsordning for de advokater, der forpligter sig til at anvende tjeklisten.

Justitsministeriet har endvidere anmodet Domstolsstyrelsen om at gøre tjeklisten tilgængelig på domstolenes hjemmeside og om at foranstalte, at skifteretterne udleverer listen til retskredsens autoriserede bobestyrere og gør

arvingerne opmærksomme på listen med det formål, at listen gennemgås på det indledende bomøde.

Domstolsstyrelsens undersøgelse viser som nævnt, at der er en vis geografisk variation i bobestyrernes salærniveau på tværs af landets 24 retskredse. Justitsministeriet har derfor anmodet Domstolsstyrelsen om at offentliggøre en liste over samtlige autoriserede bobestyrere i hele landet med tilhørende kontaktoplysninger for at tilskynde til mere konkurrence på tværs af landets 24 retskredse. Det bemærkes i den forbindelse, at skifteretten i den enkelte retskreds i dag alene offentliggør en liste over de autoriserede bobestyrerne i den retskreds, hvor boet skal skiftes.

Domstolsstyrelsen vil i forbindelse med listen over samtlige autoriserede bobestyrere i hele landet henlede arvingernes opmærksomhed på, at i de tilfælde, hvor afdøde ikke har udtrykt ønske om en bestemt bobestyrer i sit testamente, har den længstlevende ægtefælle og arvingerne mulighed for at ønske, hvem skifteretten skal udpege som bobestyrer.

Det bemærkes i den forbindelse, at det som nævnt ikke er et krav, at den ønskede bobestyrer har forretningssted i den retskreds, hvor den relevante skifteret er beliggende.

Det bemærkes endvidere, at der ikke herved ændres på ordningen med autoriserede bobestyrere, der er udpeget i den enkelte retskreds, og som har en pligt til at behandle de boer, som de tildeles af skifteretten i den relevante retskreds.

Jeg håber, at de nævnte tiltag vil kunne bidrage til at understøtte den samlede tilfredshed med bobestyrerområdet, således at landets borgere har en positiv oplevelse i mødet med landets bobestyrere.

Nick Hækkerup

/

Jørgen Jørgensen